

OLVASNI A SOROK KÖZÖTT

Szöveg: **Terdik** Bálint
Építészet: Gijs **Van Vaerenbergh**
Fotó: Kristof **Vrancken** / Z33

GIJS VAN VAERENBERGH — READING BETWEEN THE LINES

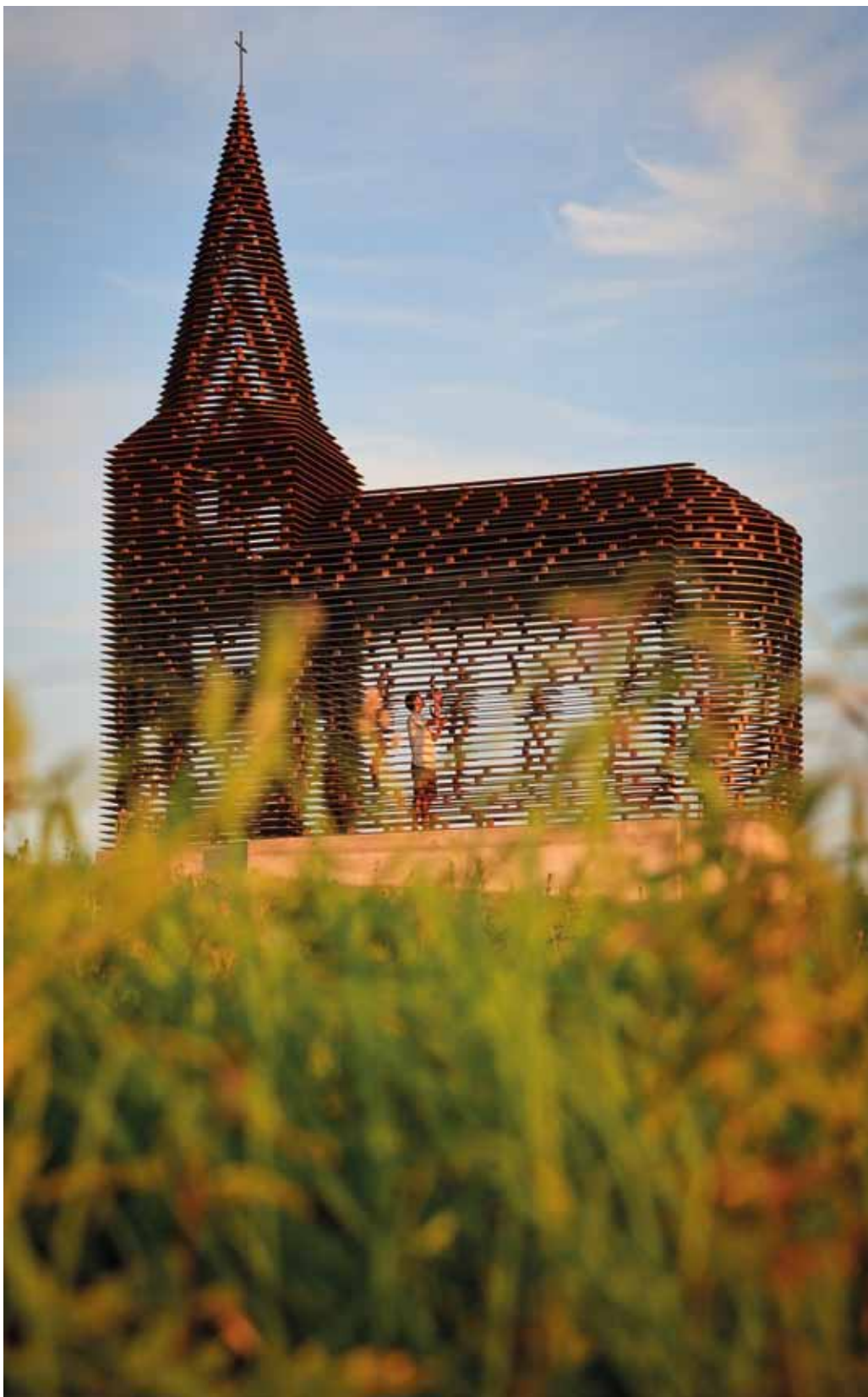
In the seemingly idyllic landscapes of Belgium, there is a growing number of small churches and chapels which are out of order. The exhibition project Z-OUT was set out to draw attention to the process. Challenging the boundaries between art and architecture, the designers created a strong, vibrating visual sign which reminds the visitors how strongly a community needs sacred places. A spectacular piece of art can have an important message to a living community, but will never create or serve a real community. That wasn't the objective, though. This work wanted only to remind us of a long-past mystic force which held communities together. Perhaps we need that force more than ever. We need to find it, because if we don't, we might miss the all-important message which is there forever for anyone who can read between the lines...

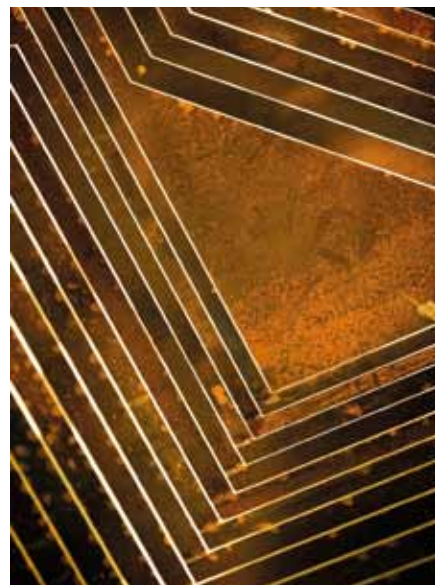

Azt beszélük, van Belgiumban egy vidék, ahol lágyan hullámzó dombok tetején békebeli apró falvak sorakoznak. Minden falunak, ahogy illik, apró régi temploma van, tornyával messziről hirdetve: Isten valahol itt van köztetek. A bőségesen termő gyümölcsösökből ezek mutatják a hazafelé vezető utat, a szorgos földművelő ember talán ezer éve ugyanúgy a templom (kápolna) tornyát tekinti tájékozódási pontnak – és ez nem csak földrajzi értelemben értendő. Ezt beszélük.

Helyesbíték: ezt beszéltek mostanáig, de a világ változik. Még az idillinek lefestett közege sem takarhatja el, hogy Isten szerepe a nyugati értelemben vett művelt ember világában megváltozott. Ennek a változásnak nyoma van az idilli faluképben is: a templomok, kápolnák ma már sokszor üresen állnak, elhagyatottak, keresik létük értelmét. Az őket megtöltő közösségek megszűntek, az épületek kiüresedtek, mert a közösség összetartó ereje eltűnt. Többek között erre a jelenségre akarta felhívni a figyelmet Belgiumban, közelebbről a Borgloon-Heers régióban, a Z33 elnevezésű kortárs művészeti múzeum, meghirdetve a Z-Out programot. A program a művészeteket hívta segítségül, így adott lehetőséget a fiatal flamand alkotóknak, hogy szabad alkotókedvük és kísérletező hajlamaik szerint mutassák meg, mit gondolnak az őket körülvevő világról. Hát megmutatták.

Az *Art in Public Space* program során több fiatal művész munkája került a szabad ég alá, mind érdekes és izgalmas. Van közöttük egy, ami világszerte is felhívta magára az építész szakma figyelmét. Bár ennek fiatal belga alkotói építészek, művüket nehéz az építészet kategóriájába sorolni. Hiszen amit létrehoztak, az egy szobor, épületként nem állja meg a helyét, funkciót befogadni nem tud, talán nem is akar. A szemlélő számára kívülről, kívülállóként nyújt valódi élményt. A belépő ember már csak az ürességgel találkozhat, ez is erősíti a mű mondanivalóját. Kívülről, távolról szemlélve azonban lehengerlő látványt mutat. Pazar látványt, de csak látványt, az alkotók maguk is úgy fogalmazzák, hogy

Megnézhetjük alulról, körbejárhatjuk, a domboldalnak hála kissé felülről is nézhetjük, sőt be is mehetünk. Belül azonban azt vesszük észre, hogy az egész csak illúzió. Bentről nem a belső teret érzékelni, hanem a tájat lehet egy furcsa szűrőn át látni „a sorok között”. A helyszínválasztás egyébként mesteri. A domboldal megadja a lehetőséget a különböző nézőpontokból történő befogadásra, és közben rádöbbsz: itt valóban helye volna egy kápolnának. Helye volna, de nincs. Ami ide került, az zseniális műalkotás, és mint ilyen, egy valódi közösségnek sokat mondó tartalommal bírhat. Azt a közösséget létrehozni, szolgálni azonban nem fogja. Ahhoz már szent helynek és valódi építészetnek kellene lennie.

A program célja azonban nem ez volt. Nem akar ez az építmény többet, mint vizuális jelet hagyni. Emlékeztetni egy valaha volt erőre, amely a közösséget összefogta, és amelyre ma lehet, hogy nagyobb szükség van, mint valaha. Újra rá kell találni, mert ha ezt nem tesszük, elveszítjük az egyes sorok értelmezése közben a közöttük öröké ott olvasható lényegét...

céljuk a látvánnyal való kísérletezés, ezt pedig tiszteletre méltó leleményességgel tesszük. Keresik a fény és az anyag találkozásából fakadó csodát, és rátaáltak egy olyan pillanatra, ahol a lenyugvó nap fénye megpendíthet valamit az emberi lélekben – talán túlzó a kifejezés, de majdnem igaz –, a fény Isten testévé válik. A szerkezet az újdonság lenyűgöző erejével hat, pedig nem használ semmi korábban ismeretlent. Eszközeit új módon, új lehetőségek szolgálatába állítja. „*Novum contra usum*”.

Suger apát is megirigyelné azt az ámulatba ejtő jelenséget, ahogyan a fény az elemeken furcsa játékot játszva a transzcendens irányába viszi az egyébiránt rideg, kemény szerkezetet - esetünkben rozsdás acél lapokat. Mindez egy ősi kápolna formájába öntve idézetévé válik önmagának, jelenléte bizonytalan, remegő. Ha nem egy hatalmas beton talapzaton állna, délibábnak

vélhetnénk, el sem hinnénk, hogy ott van. A talapzat segít helyére tenni a dolgot: egy szabadtéri kiállításon vagyunk, magunk előtt egy kiállított tárgyat bámulunk.

